

Türkiye’de Spor Basınının Etik Anlayışı

Ruhdan UZUN.*

Medyada etik kodlarının en fazla ihlal edildiği çalışma alanlarından biri de spor basınıdır. Türkiye’de spor basını, neredeyse etik kodların dışında bir gazetecilik alanı olarak görülmekte, meslek ilkelerine aykırı davranışlar etik bir bakış açısıyla tartışılmamaktadır. Oysa, etik ilkelere bağlılık, güvenilir bir basının temelini oluşturur. Basının işlevini yerine getirebilmesi ise ancak okuyucunun güven duymasıyla sağlanabilir. Gazetelerin spor sayfaları da bu olgudan bağımsız değildir.

Bu çalışmada, spor basınının ihlal ettiği etik ilkeler, spor basınının iş yapma pratiklerini yürüten profesyonellerin değerlendirmelerine dayanarak incelenecek; spor yazarlarının spor medyasının içinde bulunduğu duruma ilişkin görüşleri tartışılacak ve etik ilkelerin ihlal edilmesinin nedenleri spor basınının bugünkü yapılanması içinde araştırılacaktır. Böylelikle, spor basınında yeni bir etik anlayışın yapılanmasında meslek ilkelerinin daha gerçekçi temellere oturtulmasına katkıda bulunulacaktır.

1. Gazetecilerin Sorumlulukları

Etik konusunda, tüm dünyada çeşitli kuruluşlar ya da meslek örgütlerinin geliştirdikleri, "etik kodları" ya da "meslek ilkeleri" olarak adlandırılan davranış normları bulunmaktadır. Bu normların gazetecilerin toplumdaki üç kesime karşı sorumluluklarının düşünülerek geliştirildiği görülmektedir (Haris, 1998:91). Bunlardan birincisi, gazetecilerin çalıştıkları yayın kuruluşlarının okuyucularıdır. Bu bağlamda, okuyucuları

---

*. Yrd. Doç. Dr. Gazi Üniversitesi Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü

yönlendirilmekten koruyup, kendi günlük kararlarını verirken haberlerdeki bilgilerden yararlanmalarını sağlamak için, haberlerin doğru, geçerli, tarafsız ve nesnel olmasını öngören meslek ilkeleri belirlenmiştir. İkinci kesim gazetecilerin haber kaynaklarıdır. Gazetecinin kendisine bilgi veren bir kişinin adını açıklamaması, güvenini kötüye kullanmamasını öngören meslek ilkeleri, gazetecilerin haber kaynaklarına karşı sorumluluklarını belirlemektedir. Üçüncü kesim ise gazetecinin araştırdığı hikayeye konu olan kişilerdir. Bu konudaki meslek ilkeleri de, gazetecinin hakkında yazdığı kişi veya kişilerin mahremiyetine girmemesi, taciz etmemesi, kişileri incitici ve küçük düşürücü şekilde haber yazmaması yönündedir.

Gazetecilerin meslek ilkelerine uyup uymadığının denetimi konusunda uygulanan çeşitli yöntemler bulunmaktadır. Türkiye'de basında özdenetim konusunda, ahlak kuralları, Basın Konseyi ve çok sınırlı olarak ombudsman uygulaması denenmiştir. 1960 yılında yürürlüğe giren Basın Ahlak Yasası, 1967'de Şeref Divanı'nın faaliyetlerini durdurması sonucu fiilen ortadan kalkmıştır. 1987'de oluşturulan Basın Konseyi'nin Basın Meslek İlkeleri ise gazetecilerin mesleki sorumlulukları ve çalışma yöntemlerini belirleyen 16 maddeden oluşmuştur. Bunlardan, "Gazeteciliğin ahlaka aykırı özel amaç ve çıkarlara alet edilemeyeceği" (md.3), "şiddet ve zorbalığı özendirici yayın yapmaktan kaçınılması gerektiği" (md.13), "kişileri küçük düşüren, aşağılayan veya iftira niteliği taşıyan ifadelerle yer verilemeyeceği" (md.4), "kişilerin özel yaşamının kamu çıkarlarının gerektirdiği durumlar dışında yayın konusu yapılamayacağı" (md.5) gibi meslek ilkelerinin, spor basınında sık sık ihlal edildiği görülmektedir.

Etik ihlaller ise yalnızca basının güvenilirliğini zedelemekle kalmamakta, spora da zarar vermektedir. Bu durumdan duyulan rahatsızlık, spor yazarları tarafından da dile getirilmektedir. Nezih Demirkent, bir ülkenin spor politikasına sahip çıkılmamasında spor yazarının da payı olduğunu belirterek, "Bir okur olarak memnun değilim, spor sayfalarından... Yapısal gelişme olmadı, gerileme oldu spor basınında." (Uluç, 1987:24) yorumunu yapmaktadır.

Tayfun Bayındır, "Türk spor basınının geleceğini çok karanlık

görüyorum.” (www.sporum.gov.tr) derken, Zeki Çol ise “Değişen Türkiye'nin belki de en fazla erozyona uğrayan mesleklerinin başını spor gazeteciliği çekiyor.” demektedir (2004). Kahraman Baþçum ise, spor gazeteciliğinin saygınlığını yitirdiğini şöyle belirtmektedir: “Şimdi artık spor yazarlığını muteber bir meslek olarak kabul etmiyorum. Kimse darılmasın!” (Alpman, 2003)

Bir mesleğin saygınlığını yitirmesi, işlevlerini yerine getirmesine engel oluşturur. Gazeteciliğin işlevinin okuyucuyu gerçeklerden haberdar etmek olduğu düşünülürse, bu durumun kamuoyunun haber alma hakkını engellediği, böylelikle de mesleğin meşruiyet zeminini aşındırdığı görülür. Bu aşınmanın engellenmesi ise meslek ilkelerine uyulmasıyla olanaklıdır. Ancak, meslek ilkeleri uygulanacağı koşullardan bağımsız olarak belirlenemez. Bu ilkelerin uygulanabilirliğinin sağlanması için meslek ilkelerinin önerdikleri eylem yönüyle bu eylemin içinde gerçekleştirileceği koşulların birbirinden kopuk olmaması gerekir. Aksi durumda, meslek ilkeleri kâğıt üzerinde kalmaya devam eder.

Spor Basınının Okura Karşı Sorumluluğu

Gazetecilerden, gerçekleri bozmadan, çarpıtmadan, abartmadan, değiştirmeden, yansız ve tarafsız habercilik yapmaları beklenir. Bu bağlamda, Basın Konseyi, Basın Meslek İlkelerini açıklarken, gazeteciliğin temel işlevinin “gerçekleri bulup bozmadan, abartmadan kamuoyuna yansıtmak” olduğunu vurgulamaktadır. Konsey, “Soruşturulması gazetecilik olanakları içinde bulunan haberler, soruşturulmaksızın veya doğruluğuna emin olmaksızın yayımlanamaz.” ilkesini getirmiştir. Spor basınının gerçeği aktarma işlevini yerine getirmediğini ise Çol, şöyle anlatmaktadır:

“Geçmişin ciddiyet, sorumluluk, bilgi, tarafsızlık, ilke ve emek içeren anlayışının yerinde ne yazık ki şimdilerde yeller esiyor. Bugün geline noktaadaki öncelikli sorun, güven yitimi. Gerçek çarpıtılıyor. Yalan, prim yapıyor. Yanlı ve yanlış yayın

politikalarıyla okuyucu ya da izleyici aldatılıyor. Araştırma, soruşturma, doğruyu arayıp bulma çabası çoğu kurumda yok. Bazıları duyumlarla haber yazıyor. Bazıları daha da ileri gidiyor, kendi yazdığı senaryoları müşteriye 'haber' diye aktarıyor.” (2004).

1. Dürüstlük

Günümüz gazeteciliğinde uzmanlaşmanın bir yansıması olarak yaygın medyanın Galatasaray, Beşiktaş ve Fenerbahçe kulüplerini izleyen muhabirleri bulunmaktadır. Bir kulüp muhabiri, gazete için her gün haber üretmek zorundadır. Belli bir zaman kesitinde mutlaka haber üretme yönündeki bu baskı, muhabirlerin bazen asparagasa yönelmesine, bazen de hilelere başvurmasına neden olmaktadır. Behram, bu durumun haber pratiklerinde nasıl gerçekleştiğini örneklerle anlatmaktadır:

“İngiltere ile 2 Nisan’da Sunderland’da oynadığımız ilk maçın kampındaydık. O günlerde büyük bir gazetemizin spor sayfasında Bobby Robson ile Haluk Ulusoy’un milli maç için iddiaya girdiği yazıyordu. Ulusoy, akşam idmanından önce tüm muhabirlerin bulunduğu esnada haberi yapan arkadaşa dönüyor ve, “Yahu kardeşim nereden uydurdun bunu? Ben hayatımda Robson’la biraraya hiç gelmedim.” diyor. Aynı günlerde bir başka gazetenin manşeti: “İlhan: Forvette yanıma Nihat’ı isterim”. Ve İlhan’la Nihat’ın yan yana fotoğrafı. Kamp boyunca milliler sadece bir gün medyaya özel poz verdi. Ve o gün için de İlhan ile Nihat yan yana hiç gelmedi. Fakat İlhan, Yıldırım ile beraber bir fotoğraf çektirmişti. Gazeteye dikkatli bakınca Yıldırım’ın bedenine Nihat’ın kafasının montajlandığını gördük. Bir örnek daha... Yine o günlerde Türk gazetecilerin çoğu hayranıymış gibi Beckham’la fotoğraf çektirmek için birbirleriyle yarışıyor. Hatıra fotoğrafı sanıyoruz. Ama daha sonra Türkiye’ye gelince şunu görüyoruz. Söz konusu resimler gazete sayfalarında ve resmin altında şu yazıyor: Beckham

arkadaşımızın sorularını içtenlikle yanıtladı.” (Behram, 2004).

Gazetelerin haberi daha etkili kılmak için kullandıkları fotoğraflar, asparagas haberlerin bir kanıtı gibi sunulabilmektedir. Okuyucu fotoğrafların, ne zaman, nerede, nasıl ve ne amaçla çekildiğini bilmediği için haberde anlatılan olayla hiçbir ilgisi bulunmayan fotoğraflar bazen asparagas bir haberin inandırıcılık ögesi olarak işlev görmektedir.

Haberde gerçeğin çarpıtılması konusunda vurgulanması gereken bir nokta da gerçeğin çarpıtılmasının yalnızca muhabir üzerindeki zaman baskısından kaynaklanmadığıdır. Etik ilkelere uygun haber yapılması yalnızca muhabirin sorumluluğunda olan bir durum değildir. Muhabirden önce, spor basınında editoryal görev yapanların bu ilkelere uyması beklenir. Behram (2004), muhabir üzerindeki etik dışı editoryal baskıya örnek oluşturacak bir olayı şöyle anlatmaktadır:

“Bir antrenman öncesi muhabir arkadaş Şenol Güneş’in yanına geliyor. ‘Hocam, şef sizinle yan yana fotoğraf çektirmemi istedi.’ Hoca, önce ‘Olmaz’ diyor, sonra yumuşuyor: ‘Altına ne yazacaksın bu fotoğrafın?’ Sıkı durun. Muhabirin cevabı oldukça ilginç: ‘Valla ben bir şey yazmayacağım. Şefim yazacak. Çektirseniz de yazacak, çektiirmesiniz de... Çektirmezsensiz fırça yerim; ama çektiirmesiniz de sizinle röportaj yapmış olurum.’”

Yönlendirme, gazetecinin okuyucuya karşı sorumluluğunu yerine getirmesini engelleyen bir etik ihlalidir. Doğru ve güvenilir haber vererek okuyucuyu bilgilendirmek gazetecilik mesleğinin varlık nedenidir. Sunulan haberlerin belli çıkarlar için okuyucuyu yanıltmak amacıyla yönlendirilerek verilmesi ise mesleğin varlık nedenini başka bir platforma taşıma çabasının göstergesidir.

Yönlendirme gazeteciliğin gündem belirleme işleviyle ilgilidir. Spor basını spor olayları konusunda bir seçme yaparak spor gündemini belirler. Bu seçme süreci, hangi konuların haber haline getirileceği, konuların nasıl işleneceği, seçilen konuların hangi yönlerinin vurgulanacağı gibi kararları içerir. Bu kararların verilmesinde okuyucunun bilgilendirilmesi temel

alınmalıdır. Onun yerine başka amaçlar göz önünde tutulursa seçme süreci bir yönlendirme sürecine dönüşür. Çünkü seçme süreci sonunda ortaya haber olarak çıkan ürün, okuyucuların sporla ilgili deneyimlerinin biçimlendirilmesinde rol oynar. Bu konuda Ali Sami Alkış, sıradan okuyucuların futbol dünyasının kulislerindeki gerçekleri kesinlikle öğrenemediklerini söylerken, “bilgilendirme söz konusu değil.” demektedir (1999).

Spor basınında, gazetecinin okuyucularına karşı sorumluluğunu yerine getirmesini engelleyen yönlendirme, çeşitli nedenlerden kaynaklanmaktadır. Bunlardan biri gazetecilerin haber alabilmek için haber kaynaklarıyla kurdukları ilişkilerin bir sonucudur. Gazetecilerin görevlerini yerine getirirken taraf tutmamaları yansız haber yapmaları beklenir. Ancak spor muhabirleri, daha fazla enformasyon elde etmek için sporcu, sponsor, yönetici, teknik adam gibi haberlerine konu olan kişileri daha yakından tanımak zorundadır. Daha yakından tanıdıkları kişilere karşı ise eleştirel bakmaları, o kişiler hakkında araştırmacı habercilik yapmaları ve tarafsız kalmaları zorlaşmaktadır. Basının dördüncü güç olarak eleştiri ve denetleme görevi yapması beklenirken, gazetecilerin haber kaynakları ve haber yaptıkları kişilerle girdikleri ilişkilerin niteliği buna olanak tanımamaktadır. Öcal Uluç bu durumu, “Bugün o noktaya geldik ki, bizim spor müdürlerimize işleri, kulüp başkanları buluyor ve o zaman biz, bu ekranlarda, bu sayfalarda hür yorum bekliyoruz. Hayır, olamaz” (1997:57) sözleriyle ifade etmektedir.

2. Kulüp yazarlığı:

Spor yazarların kulüp taraftarlıklarını yazılarına yansıtmaları, bunun da ötesinde bazı yazarların üç büyük kulüpte kongre üyesi olarak ve yönetimde yer alarak, tarafsızlığını güçleştirecek ilişkilere girmesi, spor basınında etiğe ilişkin sonuçlar doğurmaktadır.

Gerçekte, spor yazarları arasındaki kulüp taraftarlığı yeni bir olgu değildir. Tek parti döneminde, “Ali Naci Bey (Karacan), FB kulübünün Genel Sekreteri olduğu için *Akşam*'ın sütunlarında FB'nin savunmasını

yaparken, *Cumhuriyet*’te de Abidin Bey (Daver) kurucularından ve ilk futbolcularından olduğu Galatasaray’ı savunuyordu. Böylece stadyumlardaki FB-GS rekabeti, cumhuriyetin ilk yıllarında gazete sayfalarına da sıçramıştı (Atabeyoğlu, 1991:15).

Kulüp taraftarlığının daha belirgin bir hale gelmesi ise, Türkiye’de medyanın önemli yapısal değişimler geçirdiği 1980 sonrası döneme rastlar. 1994 yılında Hürriyet bünyesinde, Mehmet Y. Yılmaz’ın yönetiminde yayınlanan günlük spor gazetesi *Spor*, her takım için ayrı sayfalar hazırlamaya başladı. Sayfaların üzerinde takımların adı yazılıyor ve o sayfaların editöründen, muhabirine ve yazarına kadar tüm çalışanlarının o takımın taraftarı olmasına dikkat ediliyordu. Gazetenin ulaştığı tiraj rakamları, diğer spor gazetelerinin de *Spor*’u izlemelerine neden oldu. Mehmet Y. Yılmaz, artık “takım tutan spor yazarı” kavramının değişmesi gerektiğini belirterek, “Futbol sevgisinin ve rekabetinin giderek bir düşmanlığa dönüşmesinde üzülen söyleyeyim ki benim de biraz rolüm olmuş olmalı” diyerek özeleştiri yapmaktadır. (2002).

Gerçekte, kulüp yazarlığı, gazetecilikteki uzmanlaşma sürecinin spor basımına yansımalarıdır. Alanlarında uzmanlaşan, birikim sahibi olan gazeteciler, haber kaynaklarıyla daha sıkı ilişkiler kurarak daha ayrıntılı ve günlük rutinin ötesine geçerek daha verimli habercilik yapabilirler. Ancak, belli bir konuda uzman olmakla taraf olmak aynı şey değildir. Türkiye’de bu ikisinin nasıl birbirine karıştırıldığını Zeki Çol, “Ülkedeki kavram kargaşası yüzünden maalesef bizim de meslektaş sayıldığımız çoğu kişi, kulüp yazarlığıyla kulüp sözcülüğünü artık iyice birbirine karıştırıyor” sözleriyle ifade etmektedir (2004).

Ali Sami Alkış da, “Türk basımında kulüp yazarlığı temel ilke, hatta görev haline aldı. Gazete, ‘kulüp yazarlığı’ uygulaması ile gazetecilerin ‘uzman’ olmasını istiyordu. Ama onlar, uzman olacağı yerde ‘amigo’ oldu” ifadesini kullanmaktadır (Türkiye, 21 Nisan 1998).

Eski Galatasaray yöneticilerinden Adnan Polat ise, "Medya yöneticileri içinde inanılmaz fanatiklikte olanlar var. Ama en çok da Galatasaray ve Fenerbahçe fanatikleri ağır basıyor" demektedir

(Cumhuriyet, 11 Ekim 1999). Tayfun Bayındır ise kendisiyle yapılan bir röportajda, “Ne yazık ki, şu anda Türkiye’de en güvenilmez grup, spor yazarlığı. Gerçek olmayan, kişisel çıkarlar, kulüp taraftarlığı üzerine kurulu yazılar var.” ifadesini kullanır (www.sporum.gov.tr).

Kulüp yazarlığının, gazetecilerin belirli bir alanda uzmanlaşmasını sağlamak, fanatik taraftarlara daha kolay ulaşarak tirajı artırmak gibi nedenleri vardır. Bunun yanında, spor yazarlığı yapan kişilerin futbol dünyasının geçmişteki profesyonelleri olması da tarafsızlığı engellemekte ve kulüp yazarlığı eğilimini güçlendirmektedir. Bu durumu, Togay Bayatlı (2002:49) şöyle açıklar:

“Bu günlerde spor yazarlığının en büyük sorunu eski futbolcuların hiçbir eğitim görmeden ve gazeteciliğin temel ilkesi olan tarafsızlığı bir kenara bırakıp, renkli gözlüklerle olayları değerlendirmelerinin getirdiği sıkıntı oldu.”

Bir futbolcu jübilesini yaptıktan sonra başka herhangi bir işle uğraşabileceği gibi spor gazetecisi de olabilir. Liberal basın özgürlüğü anlayışının bir sonucu da gazetecilik mesleğine girişte bir koşul bulunmamasıdır. Bu çerçevede, Coşkun Özarı, Gündüz Kılıç, Eşfak Aykaç, Turgay Şeren gibi isimler futbolu bıraktıktan sonra spor basınında çalışmışlardır. Ancak, mesleğe girişte serbestlik olsa da mesleğe devam etmede belli kriterler aranır. Bapçum, her sporcunun spor gazetecisi olmaması gerektiğini belirterek, şöyle demektedir: “Okuması yazması olmayan ama ismi olanları gazeteci diye getirdiler, Babiali’de ilk bozgun böyle başladı. Her sporcu gazeteci olabilir, tıpkı manav olabileceği gibi. Ama bakarlar ki okuması yazması yok, evladım sen manav ol derler.” (aktaran Alpman, 2003)

Kulüp yazarlığının ekonomik temellerini ise Ali Sami Alkış, bir röportajda şöyle açıklamaktadır:

“Fenerbahçe’yi örnek alırsak, bu kulübü yazan yazarların yüzde 95’i futbolcu kökenli. Fenerbahçe’de oynamışlar. Bu yüzde 95’in yüzde 99’u Fenerbahçe’den nemalanmış, sebezlenmiş, mevki, makam, unvan, fırsat sahibi olmuş kişiler.

Kimi teknik direktör, kimi menajer, kimi altyapı uzmanı olmuş, kimi de transfer komitesine girmiş. Hiçbir şey olamamışsa, cebine 20 bin dolar para konulmuş Avrupa’da, Afrika’da, Asya’da futbolcu seçimine gönderilmiş. Ortada böyle bir maddi ilişki, alışveriş varsa, iş yozlaşır.” (Radikal, 27 Aralık 1999).

Bununla birlikte, gazetelerin spor sayfalarına ya da günlük spor gazetelerine bakıldığında, haber ve yorumlarda sağlanamayan tarafsızlığın biçimsel olarak sağlanmaya çalışıldığı görülür. Gazeteler, üç büyük İstanbul kulübüne ilişkin haberlere eşit biçimde yer vermeye çalışmaktadır. Yayınlanmakta olan spor gazeteleri ve spor sayfalarına bakıldığında, bu sayfaların 2’si Galatasaray’a, 2’si Beşiktaş’a, 2’si Fenerbahçe’ye, 1’i de Trabzonspor’a ayrılmaktadır. Türkiye liginin diğer katımları ise birer ikişer cümlelik haberlerle geçiştirilmektedir. Bu durumda gazetelerin tiraj kaygısı etkili olmaktadır. Gazeteler, en çok taraftara sahip olan takımlara eşit yer ayırarak, her takımın taraftarını okuyucu olarak çekmeye çalışmaktadır.

3. Eksik Enformasyon Verme

Günümüzde spor ve özellikle Türkiye’de en popüler spor olan Futbol, artık yalnızca bir spor dalı olmanın çok ötesinde anlamlar taşımaktadır. Spor, günlük yaşamı kuşatan siyaset, ekonomi, kültür gibi alanlardan bağımsız, ayrıcalıklı bir dünya değil, tersine içinde bulunduğu toplumun yapısıyla sıkı sıkıya bağlantılı bir alandır. Ancak, spor basınının yalnızca maç anlatımları, transferler, oyun stratejileri gibi konular üzerinde yoğunlaştığı, sporun toplumsal yapıdan etkilenen ve bu yapıyı etkileyen yönlerine değinmediği görülmektedir.

Bu bağlamda, sporun, gazetelerin spor sayfalarında üzerinde durulmayan boyutlarından biri de vergi kaçırma, kara para aklama, haksız kazanç sağlama, şike iddiaları ve mafya ilişkileri oluşturmaktadır. Spor basını bir yandan belli olayları seçerek, gündeme getirir ve olaylara verilen önemi etkilerken diğer yandan da bazı olaylara gündemde hiç yer vermeyerek sporla ilgili deneyimlerin biçimlenmesinde etkili olmaktadır. Oyuncuların sendikalaşması, star sistemi dışında kalan sporcuların

ücretlerinin düşüklüğü, güvenlik ve sağlık hizmetlerinden yoksun çalışma koşulları, kulüp-çete ilişkileri gibi konular, spor basınının gündeminde kendine yer bulamamaktadır. Böylece, spor içinde bulunduğu toplumun ekonomik, siyasi ve kültürel bağlarından soyutlanmakta, spor olay ve olgularının anlaşılması için gerekli bilgiler okuyucuların gözünden uzak tutulmaktadır. Atilla İlhan, Türk futbolunun geldiği yeri değerlendirirken, bu durumu şöyle ifade etmektedir:

“Kötü olan, futbol kulüplerinin yönetim şeklinin ve profesyonelliğinin; -tıpkı işadamlığı gibi,- yarı mafioso, yarı üçkağıtçılık, acayip kurullarla işlemesi; spor media’sının da, bunu şiddetle eleştirecek, sporun spor gibi yapılmasını savunacak yerde; en kötü paparazzi yöntemleriyle çalışıp, tam tersine, körüklemesidir.” (1999)

Spor basınının gündemini belirlerken, bazı olayları yok sayarak hiç değinmediğini Uluç da şöyle anlatmaktadır:

"Birgün mafya gelip bizim içimize girecek. Belki de girdi, bilemiyoruz. (...) Eroin kaçakçılarında kulüp başkanları oluyor. Medyada çit yok. Çete tedhişçilerinden kulüp başkanları oluyor. Medyada çit yok. Anadolu'da neler oluyor, duyuyoruz ama üzerine gitmiyoruz. Kurşun yeriz diye mi koruyoruz arkadaşlar, tehdit mi ediliyoruz, yazmayın bunları diye emir mi alıyoruz bir yerden?"(1998:86-87).

Hüsnü Çil ise, gazetecilerin ya korktukları için ya da çıkar ilişkilerine girdikleri için eleştiri yazamadıklarını anlatmaktadır:

“Bu ortam tehlikeli. Türkiye’de birçok gazeteci korktuğundan, birçoğu da ilişkisinden ötürü yazamıyor. Bu kadar olay oluyor, spor basını hiçbirini yazmıyor. Bu bir soru işaretidir. Bütün spor yazarlarının her yıl vilayete servet beyanı vermeleri şarttır. Gazete patronları ve genel yayın müdürleri köşe yazarlarını araştırmalıdır.” (Düzel, 2003)

Hıncal Uluç, spor basınının 2002 yılında yargıya yansıyan şike

iddialarının üzerine gitmemesini eleştirirken de, “Türkiye tarihinin en büyük şike skandalı ile çalkalanıyor.. Türk spor medyasının üzerine ölü toprağı serpilmiş, üç maymunları oynuyor ısrarla: Görmem, duymam, söylemem” (2002) demektedir.

Ali Sami Alkış ise meslektaşlarının kulüp, çete ve mafya ilişkilerine değinmemelerinin nedenini şöyle açıklamaktadır:

“Varsayalım biliyorlar, ama gene de yazmazlar. Sistem, mafya ya da Barrasçılar* olsun, eğer onlara rant getirecekse, onların yanında bu işe girerler. Onlarla iyi ilişkide olmak isterler. Futbola böyle bir güç girse hepsi onun yanında olur. Futbol bir rant kavgası haline gelmiş durumda. Düzenin sağlıklı, ilkeli işlediği bir kulüpte bu rantlar sağlanamaz.” (Radikal, 27 Aralık 1999)

B. Gazetecilerin Haber Kaynaklarıyla İlişkileri

Basın Konseyi’nin meslek ilkeleri, “Kamusal bir görev olan gazetecilik, ahlaka aykırı özel amaç ve çıkarlara alet edilemez” (md.3) demesine karşın, Türkiye’de spor gazeteciliğinin uygulanmasına bakıldığında, mesleğin bazı çevreler tarafından kişisel çıkar sağlama aracı olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu yöndeki eğilimlerin güçlenmesi, özellikle 1980’li yıllardan sonra toplumda köşedönücülüğe, rüşvete, vb. göz yuman anlayışlardan bağımsız değildir. Maaşa bağlanan yazarlar, değerleri milyarları bulan hediyeler, yazarlara sağlanan pahalı olanaklar, spor basınının da tecimsel kaygılarla etik değerlerin gözardı edilmesinin basında yarattığı genel yozlaşmadan kendini kurtaramadığını göstermektedir. Mesleğin kişisel çıkar sağlamak için kullanılması, tarafsız haber vermeyi olanaksız kılmanın ötesinde, gazetecilik mesleğinin habercilik olarak nitelendirilmesi mümkün olmayan komisyonculuk, simsarlık, vb. işlerin

---

*. Arjantin’de farklı takımların amigoları kendi aralarında birleşerek bir klan oluşturdular. Daha sonra Kolombiya, Paraguay ve Uruguay’ın amigolarını da aralarına alarak Latin Amerika futbolunu kontrol eden uluslararası bir güç, bir çete oluşturdular. Futbolcuların transferinden komisyon alan ve kulüp yöneticileriyle yakın temas halinde olan bu çeteye “Bravas Barras” denilmektedir.

maskelenmesinde bir paravan gibi kullanılmasına işaret etmektedir.

Örneğin, eski Fenerbahçe Teknik Direktörü Otto Bariç, "Benden yemek ısmarlamamı isteyen, belki de kadın isteyen gazeteciler var. Gazetecilere para harcamayı sevmiyorum. O zaman da bu tür şeyler yazıyorlar. Tek silahları bu" ifadesiyle, spor gazeteciliğindeki etik dışı davranışlardan yakınmaktadır" (aktaran Yücelman, 1998).

Deniz Gökçe ise spor yazarlarına kulüplerin sağladığı olanakların tarafsızlığı nasıl etkilediğini şöyle dile getirmektedir:

"Denizli maçına giderken Fenerbahçeli futbolcu yazarlar Ali Şen'in helikopteri ile çiftliğine gittiler. Yediler, içtiler, kuzular çevrildi. Ordan helikopterle Denizli'ye gidildi. Sen bir gün önce Ali Şen'in çiftliğinde kuzu yemişsin. Senin kalemin artık objektif kalabilir mi?" (Zaman, 19 Mayıs 1996).

Alkış, bazı yazar ve muhabirlerin futbolcu transferlerinden komisyon almasını, kulüplerden çıkar sağlamasını ise şöyle ifade etmektedir:

"Spor gazetecileri arasında da komisyon işi yapanlar var. Futbolcu transferine aracı oluyorlar onlar da. O ona, bu ona söylüyor, transfer gerçekleştiği zaman da futbolcudan gazeteciye de bazen bir para transferi oluyor....(kulüp başkanından) para alınıyor. Hem sadece para mı alıyorlar, araba da alıyorlar. Arabayı başkandan alan var. Çok yoğun bir biçimde oluyor bu. Bir spor yazarı Fenerbahçe'de 600 milyon liralık yemek yemiş, hesap ödememiş. Adam gidiyor, yurtdışındaki kamplarda yiyor içiyor, yirmi kişiye de ısmarlıyor, fatura Fenerbahçe'ye çıkıyor. Çok bilinen isimler yapıyor bunu." (Radikal, 27 Aralık 1999)

2002 yılındaki şike soruşturmalarıyla ilgili olarak Tuncay Özkan da, futboldaki büyük ranttan spor basınının da yararlandığını belirterek, "Üleşmeseler böyle bir yanlışın içinde neden yer alsınlar ki" diye sormaktadır (Radikal, 4 Mart 2002). Bu durum, gazetecilik mesleğinin spor alanında niteliğinin farklılaşmasının, gazeteci ve yazar kimliği taşıyan kişilerin mafya-çete ilişkilerine eklemlendiğinin işaretlerini sunmaktadır.

C. Gazetecinin Haber Yaptığı Kişilere Karşı Sorumlulukları

Bir diğer önemli etik konusu da spor basınının hakkında haber yaptığı insanlar üzerindeki olumsuz etkileriyle ilgilidir. Gazetecinin, okuyucuları ve haber kaynakları yanında haber yaptığı kişilere karşı da sorumluluğu vardır. Basın Konseyi’nin meslek ilkeleri; hiç kimsenin “ırkı, cinsiyeti, yaşı, sağlığı, bedensel özrü, sosyal düzeyi ve dini inançları nedeniyle aşağılanamayacağını” (md.1), “kişilerin özel yaşamının, kamu çıkarlarının gerektirdiği durumlar dışında, yayın konusu” olamayacağını (md.5) belirtmektedir.

Spor alanında özel yaşamın ihlal edilmesinde, televizyonun etkinlik ve yaygınlık kazanmasıyla basının karşısına rakip olarak çıkması da etkili olmuştur. Televizyon, anında haber verebilme ve görüntü aktarabilme özelliğiyle maçların naklen yayınına olanak tanımış ve spor basınına olaylara farklı bir yaklaşımda bulunmaya zorlamıştır. Bu zorlama, oyuncularla basın arasındaki ilişkileri değiştirdi. Spor yazarları ilginç konuları araştırmaya yönelince sporcuların mahremiyetine girmeye başladı. Sporcular ise mahremiyetlerini korumaya çalışırken iki grup arasındaki gerilim büyüdü. Gazeteciler, televizyonla rekabet edebilmek ve okuyucularını kaybetmemek için eğlendirici öğelere yöneldiler. Bu da eğlendirme uğruna kişilerin özel yaşamlarını tehdit eden haberler yapılmasına neden oldu. Bu konu, Amerika’da 1992’de, *USA Today*’ın yazı işlerinin Arthur Ashe’nin AIDS olduğunu haber verme konusundaki kararının ardından geniş biçimde tartışmaya açıldı. Bu tartışmalar, gazetecileri, etik, özel yaşam ve mahremiyet konularını yeniden düşünmeye yöneltti (Coakley, 1994)

Türkiye’deki duruma bakıldığında ise kişilerin özel yaşamının ihlal edilmesi ve incitici yayın yapılması, spor basınında çok sık görülmekte, hakem, oyuncu, teknik direktörler ve sporla ilgili kamu görevlileriyle ilgili ifadeler eleştiri sınırlarının ötesine geçmektedir. Bu açıdan, Türkiye’de basının en denetimsiz kesiminin spor gazetecileri ve yazarları olduğu söylenebilir.

2. Etik Konusundaki Engeller

A. Gazeteci Kimliğindeki Değişim

Türk basınında uygulanan istihdam politikalarının olumsuz etkileri spor basınında da yansımalarını bulmaktadır. Medya kuruluşları, haberin maliyetini düşürebilmek için yüksek ücretle yetişmiş, uzmanlaşmış, deneyim sahibi gazetecileri istihdam etmek yerine, deneyimsiz, mesleğe yeni başlamış ya da stajyer konumundaki çalışanları yeğlemekte, bunlara ya çok düşük ücret ödemekte ya da ücretsiz çalıştırmaktadır. Çol, bu durumu şöyle değerlendirmektedir:

“Spor gazeteciliği şu anki konumuyla yozlaşmaktan öte bir kokuşmuşluk sürecinin içerisine girmiştir. Artık spor gazeteciliğinin hem kaynak hem de kamuoyu nezdinde güvenilirliği kalmadı, inandırıcılığı kalmadı, saygınlığı giderek azalmaya başladı. Yine spor gazetecilerinin bir bölümü, dürüst, tutarlı, kararlı değiller; kendilerini geliştirmek, değiştirmek, yenilemek adına ortaya koydukları değerler yok. Çoğu sporu bilmiyor, toplumla barışık değil, günü kurtarma peşinde koşuyor, çoğu spor gazetecisinin özgün düşüncesi ya da yaptığı işe dönük felsefesi yok. Önemli bir kesimi okumuyor, araştırmıyor. Fakat her alanda ahkam kesmeyi kendisine bir hak biliyor.” (Çol, 1998:54-56).

İslam Çupi ise spor basınındaki nitelik azalışını konusunda şunları yazmaktadır:

“Eskiden futbol yazarı gündüz oynanan maçı seyrederek gazetesine gelir, önüne bir kahve koyar, uzun uzun düşünür ve oya gibi işlenen bir maç yazısı veya keyifli kritikler yazardı. Şimdi geceleri telefon başında kopuk kopuk seyrettiği maçı aceleye gelmiş hiçbir kelime terazisine sokulmayan kritiğini kaleme alıyor, o lezzetli ciddi bir öyküye benzeyen maç yazıları sizlere ömür hiç yazılmıyor. Spor sayfalarındaki kalitesizlik, fikir erozyonu, yazılardaki yozluk gözle görünür düzeye geldi.” (Çupi)

Deniz Gökçe futbol yazarlığının “palavraya son derece açık” (Zaman,

19 Mayıs 1996) hale geldiğini belirtirken, Hıncal Uluç da, "Çok yüzeysel bir gazetecilik yapıyoruz, konuların derinlerine inmiyoruz". (Uluç, 1998:86) diyerek spor basınına eleştirmektedir.

Orhan Koloğlu ise spor yazarlığındaki nitelik düşüşünü değerlendirirken, saldırgan üslubun ön plana çıkmasını da vurgulamaktadır:

“Futbol medyası kim saldırgan konuşursa ona prim veriyor. Bir de Türkiye’de spor yazarlığı hiçbir titri olmayan adamların kullandığı bir alan haline geldi. Bir patron ya da sorumlu, herhangi bir adama kıyak yapmak için ona spor yazarlığı verebiliyor. Futbol yazarları arasında da etrafa kim daha çok saldırırsa, hakaret ederse o prim yapıyor.” (Düzel, 2002).

Kahraman Bapçum da özellikle televizyonların rating kaygısıyla saldırgan bir üslubu yeğlediklerini ifade etmektedir: “(Televizyon tartışmalarına)bir iki kez çağırdılar. Sonra "abi sen çok düzeylisin, reyting yapmıyorsun" dediler. Sert olmam gerekiyormuş, kavgacı... Gelmem zaten dedim.” (aktaran Alpman, 2003).

Zeki Çol, ise gazetecilerin etik ilkelere önem vermediklerini şöyle anlatmaktadır: “Bugünün spor gazeteciliği, asla eskisi gibi saygın bir iş değil. Zira bu işi yapanların büyük bölümü, hem kendilerine, hem mesleklerine, hem de hitap ettikleri kitlelere saygı duymuyor. Etik değerler dışlanmış. İlişkiler vıcık vıcık. Haber alma adına, kaynağa, kişilik haklarına saldırıya varana dek her türlü ödün verilebiliyor. Birilerinin sözcülüğünü yapmaya soyunanlar, kendisini kullandıranlar var. Hele de bu mesleğin ortalık yerine paraşütle inenlerin büyük bölümü. Adeta kulüplerin formalı amigosu konumundalar.” (Çol, 2004).

B. Spor ve Medyanın Ticarileşmesi

Etik konusundaki ihlallerin medyanın ticarileşmesi ile de bağlantısı vardır. Medyanın ticarileşmesi, düşünce ve ifade özgürlüğü üzerine yasal engeller dışında fiili kısıtlamalar getirmektedir. Basının ticari bir işletme

haline geldiği ve tekelleşme eğilimlerinin görüldüğü bir ortamda, ifade özgürlüğü ticari çıkarlar tarafından sınırlandırılmaktadır. Hanlin, ticari kaygıların editoryal bağımsızlık üzerinde nasıl etkili olduğunu anlatır:

"Uygulamada editoryal bağımsızlık genellikle patron tarafından belirlenen siyasi düzen veya temel meseleler hakkında stratejik kararlar alma konusuyla değil; günlük üslup, içerik ve editorya bütçesi konularıyla sınırlıdır. Bunun yanı sıra, satış savaşı ne kadar şiddetli olursa, editörler üzerindeki ticari baskı da o kadar artacak; gerçeklik, geçerlilik ve etik açıdan kabul edilebilirlik konularındaki gazetecilik standartları zarar görecektir. Pazarlamacılıkla ilgili ticari kararlar ve yayıncının sorumluluğu, kolaylıkla editoryanın gereklerinin önüne geçecektir." (1998:66).

Ali Sami Alkış da ticari ilişkilerin spor yazarını nasıl kısıtladığını vurgulamaktadır:

"Artık emirler geliyor, bu emirlere de harfiyen uyulmak durumunda kalınıyor. O elinize getirilen, verilen sayfa limiti sizin görüşünüze, belki de gazete politikası olarak da ters olabilir. Ama ticari ilişkiler başladığı için ticari ilişkiler mesleki kaygıları da buldozer gibi ezmeye başladı" (Alkış, 1997:97).

Ticari kaygıların, editoryal bağımsızlık üzerinde oluşturduğu baskı, profesyonel ideoloji yoluyla iş görür. Hanlin, meslek pratiklerinin sıradan gazetecilere etik konularda fazla bir hareket alanı bırakmadığını vurgular:

"Kadrolu sıradan gazetecilerin normal koşullarda bile gazetenin siyasi veya etik temelleri konusundaki gidişatına meydan okuma şansları genellikle pek yoktur. Haber odasının normal işleyişi içinde, özellikle popüler basında, muhabirlerden gelen haberler, yazı işleri müdürleri veya arka sıralardaki yönetici editörler tarafından sıraya konup yeniden yazıldıktan sonra yayımlanır. Siyasi sivrilikler törpülenir, yeni gerçekler katılır ve haberin açısı inceliklerle değiştirilir. Hatta bundan önce de, kullanılacak hikayelerin seçilmesi ve bunların hangi

gazeteciler tarafından işleneceği, patronun kararlaştırdığı siyasi çizgi veya editörün belirlediği sunum biçimini temin edecektir. Bütün bunlar doğrudan yönergelere gerek kalmadan sağlanır." (1998:66-67).

Sonuç Yerine

Spor günümüzde eğlence, reklam, halkla ilişkiler, medya endüstrileriyle iç içe geçmiş, büyük cirolara sahip bir endüstri durumundadır. Medya kuruluşları futbol takımlarını ya da liglerin yayın haklarını satın almakta, gazeteciler büyük kulüplerin yönetim kurullarında görev alabilmektedirler. Gazeteciliğin, spor endüstrisine meslek ilkelerine bağlı bir anlayışla eleştirel yaklaşması beklenirken medyanın bu endüstriyle bütünleşmesi, etik ilkelerin geri plana atılmasına neden olmuştur.

Spor yazarlarının etik konusundaki değerlendirmelerine bakıldığında, sporun ve özellikle Türkiye’de en popüler spor olan futbolun, artık yalnızca bir spor dalı olmanın çok ötesinde anlamlar taşıdığı görülmektedir. Spor, günlük yaşamı kuşatan siyaset, ekonomi, kültür gibi alanlardan bağımsız, ayrıcalıklı bir dünya değil, tersine içinde bulunduğu toplumun yapısıyla sıkı sıkıya bağlantılı bir alandır. Ancak, spor basınının yalnızca maç anlatımları, transferler, oyun stratejileri gibi konular üzerinde yoğunlaştığı, sporun toplumsal yapıdan etkilenen ve bu yapıyı etkileyen yönlerine değinmediği, manipülasyondan uzak bir bilgilendirmeyi gerçekleştirmediği görülmektedir. Dürüstlük, tarafsızlık, doğruluk gibi ilkeler sık sık ihlal edilmekte, haber kaynaklarıyla kurulan ilişkiler de önemli etik sorunlara neden olmaktadır. Burada Türk basınında uygulanan istihdam politikalarının olumsuz etkileri hemen göze çarpmaktadır. Medya kuruluşları haberin maliyetini düşürebilmek için yüksek ücretle yetişmiş, uzmanlaşmış, deneyim sahibi gazetecileri istihdam etmek yerine, deneyimsiz, mesleğe yeni başlamış ya da stajyer konumundaki çalışanları yeğlemekte, bunlara ya çok düşük ücret ödemekte ya da ücretsiz çalıştırmaktadır. Diğer yandan da yıldız futbolcular ya da başka alanlarda popülerlik kazanmış isimler spor yazarı olarak yüksek ücretlerle istihdam edilmektedir. Bunun bir sonucu olarak

basında tiraja/izlenme oranına yönelik saldırgan, magazin, kışkırtıcı bir üslup ön plana çıkmakta, kişilerin özel yaşamının ihlal edilmesi ve incitici yayın yapılması, spor basınında çok sık görülmekte, hakem, oyuncu, teknik direktörler ve sporla ilgili kamu görevlileriyle ilgili ifadeler eleştiri sınırlarının ötesine geçmektedir.

Tecimsel kaygıların ön plana geçtiği bir ortamda gazeteciler, ya haber kaynaklarıyla çıkara dayanan ilişkiler kurdukları için ya da iş güvencesinden yoksun oldukları için kamuoyunun bilmesi gereken olay ve durumları haber yapamamaktadırlar. Diğer yandan, futbol yazarlarının dövülmesi, bacağından vurulması, tehdit edilmesi gibi olaylar, gazetecilik mesleğinin spor alanında niteliğinin farklılaştığının, gazeteci ve yazar kimliği taşıyan kişilerin mafya-çete ilişkilerinden bağımsız düşünülmemeyeceğinin işaretlerini sunmaktadır. Spor ve medya arasındaki bu tecimsel ilişkiler ağı içinde spor basının etik düzeyinin yükseltilmesinin yalnızca spor muhabirinin bireysel çabasıyla gerçekleşmeyeceği açıktır.

Etik anlayış, önce sporun örgütlenme yapısındaki tüm birimlerde yer alan aktörler arasında geliştirilmelidir. Ancak, taraftarlardan gelen başarılı olma isteği hem kulüp yönetimleri üzerinde hem de bu taraftar kitlesiyle tiraj/rating almaya çalışan medya üzerinde baskı oluşturmaktadır. Bu süreç de etik ilkelerin bir kenara bırakıldığı şiddetin körüklendiği, şike iddialarının sıradanlaştığı, basının asparagasa yöneldiği bir ortamı hazırlamaktadır. Galatasaray Spor Kulübü Başkanı Özhan Canaydın, bir sempozyumda yaptığı konuşmada, bu ortamdan çıkış noktasının yine etik değerlerin korunmasından geçtiğini şöyle açıklamaktadır:

“Başarının, etik değerlerin, oyunun kurallarının içerisinde kalınarak da gelebileceğini düşünüyorum. Bunun yolu tek bir şeyden geçiyor: Kurallara bağlılık ve Uygulamalarında Adalet duygusu... Bu ikisi, bugün Türk sporunun yaşadığı her türlü sorunun tek çözümüdür. Holiganizmin de, teşvik priminin de, şikenin de tek çözümü budur. Sporda Etik değerler, sadece ve sadece kurallara bağlılık ve adaletli uygulamalarla yaygınlaşacaktır.” (Canaydın, 200).

Spor basınında etik değerlerin geliştirilmesi için medya yöneticilerinin kamuoyunun bütün kesimlerine karşı sorumluluk taşıması, spor gazetecilerinin futbolun boyunduruğundan kurtulması, istihdam politikalarının yeniden gözden geçirilmesi, meslek örgütlerinin güçlendirilmesi yönünde çaba gösterilmesi gerekmektedir. Spor basınının kendine özgü etik sorunları olsa da bunlar basının genel etik anlayışından ayrı düşünülemez. Basının kendisine yüklenen dördüncü güç görevini yerine getirebilmesi ise uygulamada ifade özgürlüğü üzerindeki yasal kısıtlamalar ve ticari çıkarların kısıtlamalarıyla mücadele edilmesini gerektirmektedir. Bu mücadelenin araçlarından biri de etiktir. Ancak, spor basınının uyması gereken etik kodlar geliştirilirken, yalnızca muhabirlerin değil, haber üretim sürecinin tüm aşamalarında müdahil olan her aktörün kendi payına düşen sorumluluğu üstlenmesi gerektiği unutulmamalıdır.

Kaynakça

Alkış, Ali Sami (1997). *Futbol, Medya ve Olimpizm Semineri*, 1997 Göynük/Antalya, Türkiye Spor Yazarları Derneği Yayınları, G.Ü. İletişim Fakültesi Basımevi

Alkış, Ali Sami (1999). <http://www.radikal.com.tr/1999/12/27/insan/01maf.shtml>.

Alpman, Nazım (2003). “Spor Yazarlığı Muteber Değil”, *Akşam*, 24 Şubat 2003

Atabeyoğlu, Cem(1991), *Türkiye’de Spor Yazarlığının 100. Yılı* (1891-1991), Türkiye Spor Yazarları Derneği Yayınları, Hazırlık:A&B Kitapçılık ve Dağıtımçılık Ltd. Şti.

Bayatlı, Togay (2002). “Spor Medyasının Gelişimi”, *Toplumbilim*, sayı: 16, Ekim 2002

Bayındır, Tayfun (2003) “Türk Spor Basını Çöküş Dönemini Yaşıyor”, <http://www.sporum.gov.tr/Magazin/tayfun.asp>.

Canaydın, Özhan (Tarih Yok)
<http://www.galatasaray.org/detay.asp?PID=1094&HID=1&haberID=285545>

Coakley, Jay J.(1994). *Sport in Society*, fifth edition, Mosby-Year Book, inc.

Çol, Zeki (1998). *Cumhuriyet'in 75. Yılında Spor Medyası Semineri*, 1998 Belek/Antalya, Türkiye Spor Yazarları Derneği Yayınları

Çol, Zeki (2004). Boynuzlanan Meslek, *Vatan*, 21 Nisan 2004

Çupi, İslam (Tarih Yok)
<http://members.fortunecity.com/bilgistan/Kirk/ycup.html>

Düzel, Neşe (2002). “Türkiye artık sporda hücumla geçti!”, *Radikal*, 01 Temmuz 2002

Düzel, Neşe (2003). “Başkanın Bu Tip Adamlarla İlgisi Var”, *Radikal*, 17 Mart 2003

Hanlin, Bruce (1998). "Gazete Sahipleri, Editörler ve Gazeteciler", *Medya ve Gazetecilikte Etik Sorunlar* içinde, Belsey ve Chadwick (der), Ayrıntı Yayınları, İstanbul

İlhan, Atilla (1999). "Black Stocking", *Cumhuriyet*, 22 Ocak 1999

Kaya, Raşit (1999). “Türkiye’de 1980 Sonrası Medyanın Gelişimi ve İdeoloji Gereksinimi”, *Türk-İş Yıllığı '99*, 2. Cilt, Ankara

Nigel G.E. Harris, "Gazeteciler için Davranış Kodları", *Medya ve Gazetecilikte Etik Sorunlar* içinde, Belsey ve Chadwick (der), Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1998

Özkan, Tuncay (2002). “Futbolda Askerin Mitçinin İşi Ne”, *Radikal*, 4 Mart 2002

Uluç, Hıncal (1987), *Sarı Kırmızılı Kaşkol*, Bilgi Yayınevi, İstanbul, 1. Basım, 1987, s.24

Uluç, Hıncal (1998), *Cumhuriyet'in 75. Yılında Spor Medyası Semineri*, 24-26 Aralık 1998 Belek/Antalya, Türkiye Spor Yazarları Derneği Yayınları

Uluç, Hıncal (2002). “ Spor Medyasının Haysiyeti Nerede?”, *Sabah*, 7 Mart 2002

Uluç, Öcal (1997), *Futbol, Medya ve Olimpizm Semineri*, 1997 Göynük/Antalya, Türkiye Spor Yazarları Derneği Yayınları

Yılmaz, Mehmet Y. (2002), “Kimse Kusura Bakmasın, Kendimi Eleştiriyorum” *Milliyet*, 2 Mart 2002

Yücelman, Abdülkadir (1998). *Cumhuriyet*, 11 Mart 1998

"Medyaya Giren Dokunulmazlık Kazanıyor", *Cumhuriyet*, 11 Ekim 1999

“Toplumsal Dramımızın Aynası Futbol", *Zaman*, 19 Mayıs 1996

Radikal, 27 Aralık 1999

Türkiye, 21 Nisan 1998

Zaman, 19 Mayıs 1996

Özet

1980 sonrası Türkiye'de spor basınında nicel anlamda bir gelişme yaşandığı görülmektedir. Ancak aynı gelişmenin spor haberlerinin niteliğinde ve etik konusunda da yaşandığını söylemek zordur. Yazarların kulüp taraftarlığı, bunun da ötesinde bazı gazetecilerin kulüp yönetimlerinde aktif görev alması, gazeteci kimliğinin kişisel çıkarlar için kullanılması, haberlerin yeterince araştırılmadan yazılması kanıksanmış, dolayısıyla artık etik tartışmalarında pek değinilmeyen konular haline gelmiştir. Oysa, basının işlevini yerine getirebilmesi ancak okuyucunun güven duymasıyla sağlanabilir. Güvenilir bir basının temeli ise etik ilkelere bağlılıktır. Bu çalışmada, Türk spor basınında en fazla ihlal edilen meslek ilkeleri incelenmiş, gazetecileri ilkeleri çiğnemeye sürükleyen koşullar, spor yazarlarının anlatımlarından yola çıkarak araştırılmıştır. Etik konusu, gazetecilerin okurlarına, haber kaynaklarına ve haber yaptıkları kişilere karşı sorumlulukları temel alınarak incelenmiştir. Böylelikle, spor basınında yeni bir etik anlayışın yapılanmasında meslek ilkelerinin daha gerçekçi temellere oturtulmasının yolları araştırılmıştır.

Anahtar Kelimeler: basın, etik, spor, medya

Abstract

After 1980, it is seen that development occurred in sport press in Turkey from the point of view of quantitative. But, it is hard to say that this development occurred in quality of sports news and in ethical issues. It has been become surfeited with partisanship of sports columnists, taking duty in executive committee of clubs of some journalist, using journalist identity for personal interests, coveraging news without search enough. Consequently, these matters are not mentioned in discussions about ethics. But, being felt confidence in newspaper is necessary in order to carry out its functions. Foundation of reliable press is affiliation to ethical principles. In this study, it was examined professional principles often being violated; it was searched conditions that force to infringe ethical principles through expressions of sports columnists. In this way, it was searched means of establishing professional principle in more realistic basis while a new ethical understanding being formed in sports press.

Key words : press, ethics, sports, media

